

משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי

אלימות במשפחה ונגד נשים – מצגת מידע לצוותי חינוך

היחידה למיניות ומניעת פגיעה
מינית בילדים ובני נוער – שפ"י

אלימות במשפחה-הגדרה

שימוש בכוח לא לגיטימי, פיזי, מיני ופסיכולוגי של בן משפחה חזק כלפי בן משפחה חלש ממנו.

הכוח המופעל יכול להיות ברמות שונות של חומרה, תדירות, משך זמן הפעלה ותוצאות.

ביטויי הכוח יכולים להיות פיזיים (סטירה, דחיפה, בעיטה, דקירה), תוך שימוש או אי שימוש בכלי נשק (חמים וקרים). הם יכולים להיות מיניים (אונס, ניסיון לאונס, התעללות והטרדה מינית), או נפשיים ורגשיים (איומים, קללות, השפלות, יצירת אווירת טרור). הם יכולים להיות ערבוב של סוגי כוח שונים (חטיפה, מעקבים, האזנות והטרדות בלתי פוסקות).

מתוך: "תופעת האלימות במשפחה-מאפיינים ומענים טיפוליים בישראל"- יעל הרמל וציפי נחשון גליק

אלימות במשפחה

בצד הסיכון הפיזי והקיומי יש לאלימות השלכות קשות על כל חברי המשפחה, הן במישור הרגשי/פסיכולוגי והן במישור התפקודי. בתוך המשפחה נוצרת דינמיקה של פחד וטרור, בלבול ביחסי הכוח והתפקיד, שמירת סוד והתנתקות ממערכות תמיכה.

מעגל כוח ושליטה

אלימות כלכלית:

לגרום לאדם להיות תלוי בכספו של בן הזוג לצורך קיומו. או לקחת את כספו.

השפלות:

לגרום לאדם להרגיש נחות, חסר ערך, זלזול, ביטול, איומים, לגרום לאדם להרגיש אשם, ומושפל.

אלימות מינית:

אונס, כפיית יחסי מין, החדרת חפצים, התייחסות כאל אובייקט מיני

התפרצויות והפחדה:

השלכת חפצים, פגיעה ברכוש. איום במבע, בפעולות ובכל אמצעי הפחדה.

בידוד / הגבלת חופש:

בקרה והגבלת בן הזוג, שליטה במעשיו, ניתוק חברתי ומשפחתי.

אלימות מילולית:

שימוש בביטויים פוגעים, השפלות, קללות, צעקות, נזיפות.

עליונות / בעלות:

בלעדיות על החלטות, התייחסות כבעל רכוש, כאדון לעבד.

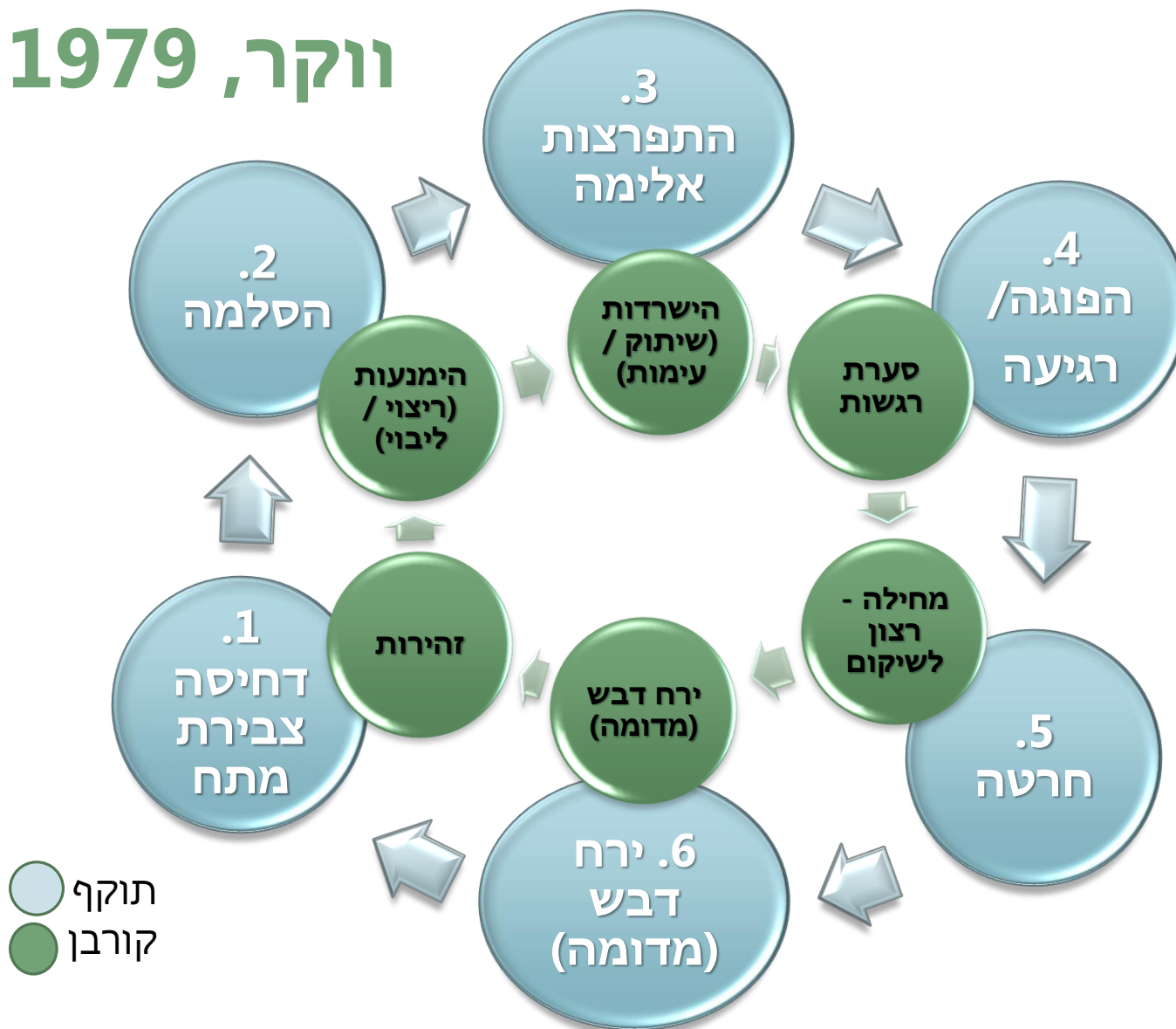
אלימות פיזית:

הרמת יד, דחיפה, מכה, בעיטה, וכל חבלה פיזית.

נתונים

- על פי ניתוח נתוני מדד האלימות כ-40,000 אירועי אלימות התרחשו בשנת 2014 בתוך המשפחה (כ-28%), כולם בקרב בני 20 ויותר.
- כ-30% מהפגיעות בתוך המשפחה וכ-19% מהפגיעות בין בני הזוג מתרחשות בעבירות מסוג "מעשים שפגעו באדם או שכוונו לכך".
- כ-18% מהפגיעות בתוך המשפחה וכ-8% מהפגיעות בין בני הזוג הן פגיעות מיניות (7,200 פגיעות וכ-320 פגיעות בהתאמה).

מעגל האלימות – ווקר, 1979

מעגל האלימות-מאפיינים

- ככל שהקשר בין בני הזוג מתארך, כך מתקצרים פרקי הזמן בין השלבים. אם בשנים הראשונות של הקשר יתכן פסק של שנה שנתיים בין השלבים, הרי לאחר עשר שנות נישואין, יעבור חודש אחד בלבד.
- ככל שהמעגל חוזר על עצמו כן מחריפה האלימות
- ככל שהמעגל חוזר על עצמו- כך מתקצר השלב השלישי עד למצב שהמכה לא יחוש חרטה כלל ושלב מתח יתחיל להיבנות מיד לאחר התפרצות האלימות

מעגל הפגיעה

○ נפרדים מענת אלימלך – סיפור חייה: סרטון

תקנות למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי עובדי חינוך), התשס"ב - 2002

על כל עובד חינוך (עובדי הוראה, מחנכים, מורים, מפקחים, מנהלים, יועצים, פסיכולוגים) ליידע אדם על אפשרותו לפנות לתחנת המשטרה, למחלקה לשירותים חברתיים או למרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה, אם מתעורר בהם חשד סביר כי נעברה באדם לאחרונה עברת אלימות, לרבות עברת מין, על ידי בן זוגו או מי שהיה בן זוגו בעבר.

קישור לחוזר מנכ"ל: [מניעת אלימות במשפחה - חובת היידוע, חוזר תשס"ג/4\(ב\), 2002.](#)

תפקיד מערכת החינוך למניעת אלימות במשפחה

- מפגש עם הורים - אימהות החוות אלימות על ידי בני זוגן, או בני משפחה אחרים החווים אלימות.
- מפגש עם ילדים ובני נוער החווים אלימות כלפיהם על ידי בן משפחה.
- מפגש עם ילדים ובני נוער העדים לאלימות במשפחה.
- בני נוער המקיימים מערכות יחסים זוגיות המאופיינות באלימות.

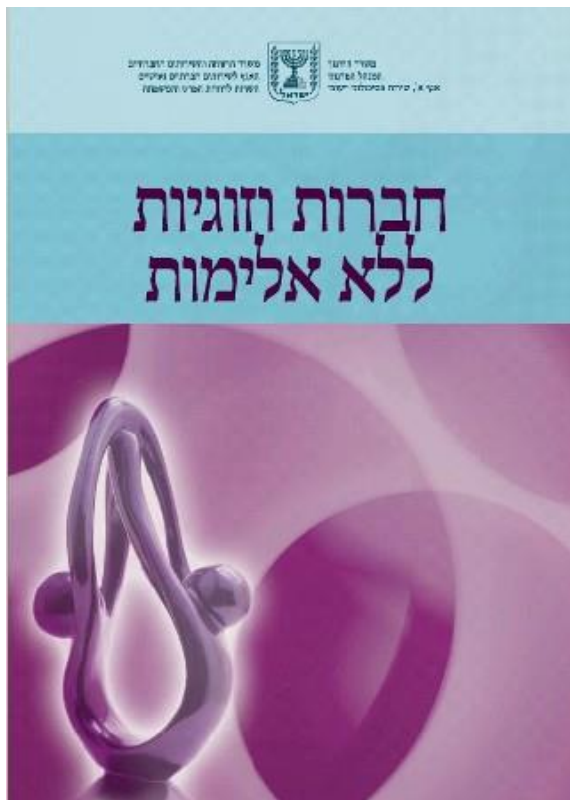
חוויתם של ילדים את האלימות הבין דורית, לקראת מודל רב מימדי - פרופ' איזיקוביץ' - הנחות יסוד:

- ילדים אינם פאסיביים, הם משפיעים ומושפעים על ידי אלימות בין הורית.
- ציפיות הוריות הם נקודת מפתח בקביעת הגבולות והתסריטים כיצד ילדים מבינים אלימות בין הורית
- ילדים מנהלים משא ומתן ומבנים הבניה חברתית של האלימות הבין הורית, על ידי תפיסה, ייחוס סיבתיות, הבניית משמעות, ופיתוח נרטיב קוהרנטי של אלימות לעצמם ולאחרים

ילדים החיים בסביבה כזו מפתחים תחושות עוינות וקונפליקט המובילים ל:

- עמדות נוקשות כלפי אחרים וכלפי עצמם
- אינטימיות מוגדרת מחדש כמסוכנת
- תפיסות עולם קוטביות בהם הילדים מחלקים את העולם לרע וטוב, תוקפים וקורבנות, טורפים ונטרפים
- כל המשאבים מופנים להישרדות בסביבה עוינת

חברות זוגיות ללא אלימות – עבודה עם תלמידים בכיתות

○ תעודת זהות:

התוכנית "חברות זוגיות ללא אלימות" מיועדת לבני נוער מתבגרים,

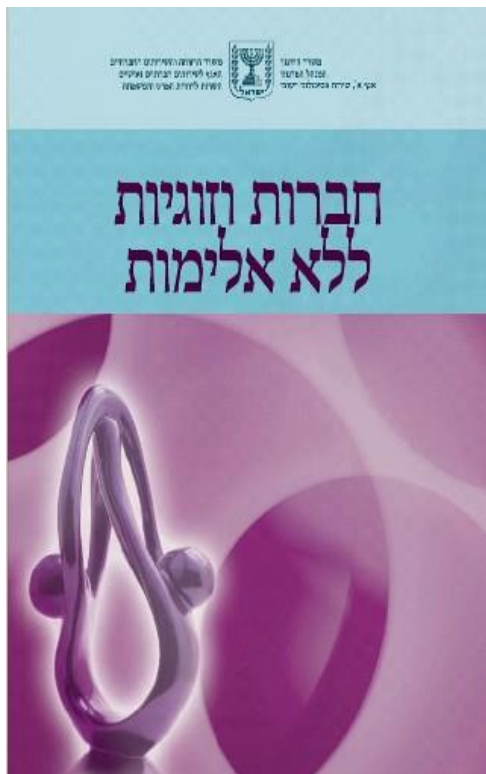
עוסקת בזוגיות ובמערכות יחסים אינטימיות על רצף שבין הנורמטיבי ועד לקצה הפתולוגי.

התוכנית כוללת 11 מפגשים חווייתיים.

○ כתבו:

חווה ברנע, מלכה גנחובסקי, שוש צימרמן, אריה רוקח

חברות וזוגיות ללא אלימות

○ תוכנית התפתחותית:

התוכנית מתמקדת בחברות ובזוגיות בגיל ההתבגרות - בחיזוק הפן הבריא והחיובי, ביצירת שוויוניות והזדמנויות לשונות מחד-גיסא, ובמניעת אלימות בזוגיות ובמשפחה.

○ מסרים:

התוכנית מדגישה כמה מסרים ערכיים, אשר אנו נוקטים עמדה ברורה ביחס אליהם. זאת, אף שבמהלך הדיון יש לאפשר ביטוי של דעות מגוונות.

- **מסר נגד אלימות חייב לעבור במפורש: יש לעשות אבחנה בין הלגיטימציה להרגיש רגשות שונים, כולל רגשות קשים (תסכול, כאב, כעס, פחד ועוד) ולתת להם ביטוי מילולי, לבין שלילה מוחלטת של התנהגות אלימה כלפי הזולת.**
- **מסר בעד הדדיות, שוויון, ושיתוף = כדרך לחברות וזוגיות בונה.**